

100 ÉVVEL EZELŐTT tárták fel a dobsinai jégbarlangot

Közép-Európa egyik legsajátosabb természeti érdekessége a dobsinai jégbarlang. Ezenként közel százezer látogató keresi fel ezt a „csillogó föld alatti jégpalotát”.

Ezelőtt 100 esztendővel tárták fel a barlangot, Dobsina bányavároska határában, a Gölnic patak völgyének mészkősziklás, fenyőerdőkkel borított oldalán már ennél régebben ismertek egy „jéglyuk”-nak nevezett tóbort (karsztvidéki víznyelő gödör), amelynek fenekén a kőtörmelékkel borított nyílás körül még nyáron sem olvadt el a jég. Erről Hunfalvy János, egykori neves magyar földrajztudós 1865-ben éppen csak megemlékezett Gömör megyéről írt monográfiájában. Akkoriban a „jéglyuk” arra szolgált, hogy benne tárolják a vadászlakomák söritalát!

Mindezt a jégbarlanghoz vezető, kanyargós hegyi úton fel-fel haladva, kísérelve, Michal Baumgärtner-től, a jégbarlang gondnokától tudjuk meg. Tizenegy óra felé jár az idő, magyar turisták népes csoportjával találkozunk, a barlangból jönnek, elményeikről, a látottakról beszélgetve, „ereszkednek alá” az autóbusszmegállóhoz.

Nekünk még néhány emelkedőn kell felkapaszkodnunk, amíg elérjük célunkat. Mi tagadás, ki kell fűjnünk magunkat... A jégbarlang körüli építményeket hetek óta csinosítják, jubileumra készülnek, festékszag terjeng az egyébként fenyőillatú levegőben. A jégbarlang bejáratának kövezete új, a levezőt lépcsők is újak.

Kísérőnkkel már a „jégpalotában” járunk, az ő tájékoztatója alapján felelevenednek az évszázados események...

1870. június 15-ét írtak, amikor dobsinai férfiak kis csoportja: Ruffinyi Jenő bányamérnök, dr. Fehér Nándor városi orvos, két természetbarát, Láng Gusztáv és Mészáros Endre, valamint négy bányász, kötelekkel, létrákkal, lámpákkal felszerelve leereszkedett a tőbör alján tátongó nyíláshoz. A kőtörmelék és a fatorlaszok között egyre a jég irányát követve mind mélyebbre hatoltak, majd egy rövid jégletőn leereszkedve tágas barlangtérbe értek, ahol a bányászlámpa fénye ragyogó jégfalakat, jégoszlopokat világított meg.

Ruffinyi még azon a nyáron feltérképezte a barlangot. A tőbör alját rendbehozatta és elkészítette az első lépcsőlejtőjét a barlang belsejébe. Még abban az esztendőben számos látogató tekintette meg a természet adta nevezetességet.

A barlangból és környékéről az 1880-as évek elején adták ki az első részletesebb, képekkel is gazdagon díszített „turistakalauzt”, egy dobsinai orvos: dr. Pelech szerkesztésében... Jó ideig csupán petróleumlámpa és magnéziumszalagok világították meg a barlangot. A fáklyák használatát kezdettől fogva megtiltották. 1886-ban bevezették a villanyt is.

— És ilyen ma a világítás! Sok európai barlangban megfordultam már, de ilyen tökéletes „nappali” világítást sehol sem láttam — büszkélkedik kísérelőnk, és tegyük hozzá, joggal

Michal Baumgärtner

Michal Baumgärtner két évtizede gondnoka már ennek a barlangnak, és szavaiból ki-cseng a barlang iránti szeretete, de az is, ha tőle függne, bőkezűbben gondoskodna a fejlesztéséről...

Beszélgetésünk során megtudjuk, hogy száz évvel ezelőtt a dobsinai jégbarlang híre ország-világ előtt ismertté vált, és bár a barlang nehezen volt megközelíthető, ennek ellenére a kilencvenes években már ezrek keresték fel... Az első között tekintette meg Jókai Mór, aki a „Lőcsői fehér asszony” című regényének egyik fejezetében költői szárnyalással számolt be elményeiről. Befirta nevét a látogatók könyvébe Pavol Országh Hviezdoslav költő és még sok más kiváló személyiség. Ugyancsak itt jártak a világhírű francia zeneszerzők: Debussy és Massenet, valamint Lesseps, a Suez-csatorna megalkotója, továbbá Nansen, a neves sarkutazó és mások...

A szokatlanul több látogató kereste fel a barlangot 1893 nyarán, amikor a Budapesti Korcsolyázó Egyesület harminckét „mintakorcsolyázó párral” jégünnepeket rendezett itt, nagy nézőközönség jelenlétében. A „nagyterem” kitűnő, sima jégfelülete alkalmasnak bizonyult arra, hogy annak idején a nemzetközi versenyekre itt készüljön fel például Karol Divin, neves műkorcsolyázónk is.

Csodálatos ez a barlang, valóban olyan, mint egy csillogó jégpalota. De hogyan képződött és miképpen maradt fel évszázadokon át a barlang jeges belseje?

Válaszként megtudtuk, a mészkőben keletkezett óriási üreg valószínűleg még a nagy eljegesedések idején, a régebbi földtörténeti idősokban töltődött meg fokozatosan jéggel. A jégképződés évről évre fokozódott. Ezt bizonyítja a barlang jegének réteges felépítése. A rétegek alapján — akárcsak a fa évgűrűi szerint — megállapítható a jégképződés időtartama...

A barlang nyílása az üreg legmagasabb pontján, 970 méternyire a tenger szintje felett van. Az évi középhőmérséklet itt meglehetősen alacsony, nem több mint plusz 5 C fok. A természeti tényezők szerencsés találozásoként keletkezett a dobsinai jégbarlang, ahol mint egy hatalmas „jégveremben”, az évszázadok óta felhalmozódott jég megmarad és a mennyisége sem csökken észrevehetően. Európa-szerte azért vált híressé, mert nincs nagy magasságban és a mérete, gazdag jégképződménye mégis felejthetetlen élményt nyújt.

(Kulir)

Dobsina bányabizottságának tagjai (*-gal megjelölve Ruffinyi Jenő)

ÚJ KÖNYVEK

BARABÁS TIBOR:
ÉJLEI ÖRJÁRAT (Rembrandt élete)

Rembrandtnak, a festészet és az emberi művelődés kimagasló alakjának élete a halála óta eltelt három évszázadban mindig vonzotta a művészettörténészek, történészek, sőt az írók érdeklődését. Viharos, nagy élet volt ez: a holland molnárfiú pályája szívós felemelkedésével, rövid ragyogásával, legendás szerelmeivel, tragikus összeomlásával — a róla szóló regény megrendítő olvasmány, emellett izgalmas kortörténeti dokumentuma a tizenhetedik század holland társadalmának. Az Éjleli örvjárat műfaji szempontból regényes életrajz és felkelti az olvasók becsúgyát a rembrandti életműbe való elmélyedésre.

Ára: 19 korona

JIRI MUCHA:
HIDEGBOLT ALATT

A szerző új könyve műfaját tekintve napló. Pontosabban tábori napló. A munkatábor s az ezt kitöltő fegyencmunka azonban csupán kerete a könyvnek, tárgya tulajdonképpen, mint minden naplónak: az író lelki-világa. Megrendítő vallomások, mélyenszántó elmélkedések és az irodalmi kvalitások teszik Mucha könyvét az utóbbi évek egyik legnagyobb olvasóélményévé.

Ára: 15 korona

PETER KARVAS:
BEFEJEZETLEN —
GYERMEKHANGRA

A szlovák szatirikus műfaj élenjáró képviselőjének legújabb könyve rendhagyónak is mondható. Az ebben foglalt írások Karvas cseperedő két fiának a világgal, a dolgokkal, az emberi élet fonákjaival való ismerkedését mondja el. A kis kötet váratlan, tragikus befejezése a Búcsúzó, amelyben az író megrázó, rövid sorokban búcsúzik elhunyt kamaszfiától.

Ára: 12 korona

CSERNA JÓZSEF:
DRÁMA A HOLDON

A hazánkban ismeretlen nevű magyarországi szerző e könyve tudományos-fantasztikus novellákat tartalmaz. Elbeszéléseiben valamely aktuális problémához kapcsolódva igyekezik a társapongásokra hajlamos képzeletet a valószínű lehetőségek keretei között tartani és — saját szavai szerint — annak a hitének ad hangot, hogy az Ember a jövő szédítő technikai ígéretei és fenyegetései között is ember marad, természete jó és rossz adottságai közé zárva. Az irodalmi igényesség és izgalmas cselekményben bővelkedő könyv különösen a nyári szabadságok idején sokaknak kedvenc olvasmánya lesz.

Ára: 11 korona

JOHN BALL:
FORRÓ ÉJSZAKA

Mit keres éjnek idején az amerikai Dél egy városkájának pályaudvarán egy magányos, jól öltözött néger fiatalember — zsebében degeszre tömött pénztárcájával? Mi szakítja meg az éjszakai rendőrábr unalmas szemlelőttjének egyhangúságát egy kánikulai éj jelen?

Ezekre a kérdésekre — és sok másra — felel a kalandos életrajz szerző regénye, amely számos irodalmi díjat nyert már és a világ csaknem valamennyi nyelvére lefordították.

Ára: 22 korona

EMIL VACHEK:
A GYILKOS ARNYAK

A detektívregény cselekménye egy volt milliós híres képtára körül bonyolódik. Központjában az író detektív-történeteinek jól ismert alakja, a rokonszenves Klubičko felügyelő áll. A detektívregény igazi értéke — az izgalmas cselekményen kívül — társadalmi szempontú igényességében és sajátos humorában rejlik.

Ára: 23 korona

A felsorolt könyvek a Madách Könyvtár gondozásában jelentek meg és valamennyi szlovákiai könyvesboltban kaphatók.

—y—f

Megkezdődött a nyári filmszemle SZÓRAKOZTATÓ, IZGALMAS ÉS TANULSÁGOS FILMEK A MŰSORON

Jó szórakozási lehetőséget ígér a Szlovákia-szerte megrendezett filmszemle nyári szakasza, amely immár 21 éves múlttal tekint vissza. A kulturális rendezvény keretében a mozikezdezők népes tábora 11 ország 15 játékfilmjét tekintheti meg, jobbra látványos, szórakoztató és tanulságos filmeket.

A műsor színes palettáján szereplő filmek közül elsőként említjük meg a Jurij Ozerov rendezte Felszabadítás című szovjet hőskölteményt, mely Európa-szerte nagy visszhangot váltott ki. Az öt részesre tervezett filmpozs első két része — Lángoló tű, Áttörés címmel került vetítésre — a kurszki csatát és a dnyeperi átkelést eleveníti fel. A nagyszabású háborús film iránt hazánkban élénk az érdeklődés: csaknem egy hónap leforgása alatt az alkotást Bratislavában több mint 30 000-en tekintették meg, ami azt jelenti, hogy a filmet állandóan telt ház előtt vetítették [tekintettel arra, hogy a filmet a felszabadulásunk negyedszázados évfordulója alkalmából rendezett díszbemutatót követően már részletesen ismertettük, tömören csak ennyit jegyzünk meg.] Ugyancsak szovjet produkció A sivatag fehér napja című film, mely a baszkok elleni harcot jeleníti meg. A történet hőse a vörösgárdista Szuhov; az az ember, aki mindig tudja, hol a helye, még akkor is, ha a szíve mást mond. Odaadón barcol a szovjet kormányért s ádáz ütközetet folytat a baszk banda ellen. Leleményessége és nagy kötelességudata a legnehezebb helyzetben sem hagyja cserben. Vlagyimir Motil rendezte a főszerepeket A. Kuznyecov, P. Luszpekajev, Sz. Misulin és R. Kurkina színészekre bízta.

Az ifjúság minden bizonnyal örömmel fogadja majd a Német Demokratikus Köztársaság indián-filmorozatának újabb alkotását, a Fehér farkasok-at. Izgalom, rablótámadások, gyilkosság, vérbosszú, egyetlen küzdelem... de az igazság végül diadalt arat. A népes szereplőgárda közül két vendégművész, a rézbőrű indián törzsfőnököt alakító jugoszláv Gok Mitics és a női főszereplő, a lengyel Barbara Brylska nevét említjük. Az NDK filmgyártását képviseli a Flórián, a hajtnan című színes, látványos történelmi film is, melynek cselekménye a 19. században játszódik le. Flórián a Napóleon elleni győzelmes hadjáratból hazatérve ismét munkához akar látni, szeretője üzembe helyezni a szélmalmost. A hivatalok azonban különféle akadályokat gördítenek elé, szándékát nem sikerül valóra váltani, ezért Bécsbe kényszerül. Útközben váratlan kalandokat és veszélyeket él át. Szerelmét, bátorságát, intrikáit... A Werner W. Wallroth rendezte vígjáték főszereplői Manfred Krug és Regina Beyer.

Régi nyár a címe a magyar-svéd koprodukcióban készült operett-filmnek, mely az 1920-as évek végére kalauzolja a nézőt. Keteti Márton rendező egy nagybirtokos szerelmi történetét kelti életre színes szalagon, Laftai Lajos népszerű, könnyed operett-muzsikájával aláfestve. A zenés vígjátékban számos ismert magyar színész láthatunk: Ruttkay Évát, Venczel Verát, Kiss Manyit, Latinovits-Zoltánt és Turay Endát. A filmben szerepel Ulla Sallert svéd művésznő is. Színes történelmi alkotás a Henrych Sienkiewicz: Pan Wolodyjowski című regénye alapján — A kis lovag címmel — forgatott film, melynek központi alakja Michal Wolodyjowski, a „lengyel kard hőse”. A 17. században vagyunk: Lengyelországot a törökök ostromolják. Wolodyjowski elszántan és keményen harcol az ellenséggel, de a túlerővel nehéz megbirkózni... Ta-deusz Lomutcki, a film főszereplője alakításáért számos külföldi elismerésben részesült.

Carlo Lizzani rendezte A betyár kedvese című bolgár-olasz koprodukciós filmet, melynek története a 19. század ötvenes éveiben Szicíliában játszódik. A Garibaldi-féle lázadás elfojtását követően a szicíliai kisparszotok ismét ki vannak szolgáltatva a nemesei kénykedvének. Az önkényeskedés, a gúzsba kötöttség azonban kiéle-

zi az ellentéteket és törvénytörést lázadásba torkollik. A filmben ismert olasz színészek: Gian Maria Valente, Stefania Sandrelli és Ivo Garrani vállaltak szerepet.

Réztorony a címe a Magas-Tátra festői szépségű környezetben játszódó szlovák filmnek, mely balladikus képekben mutatja be három jó barát történetét. Martin Hollý rendező Ivan Bukočan forgatókönyve alapján készítette a szomorkás történetet, melyben Ivan Mistrik, Ivan Rajniak, Michal Dožolamanský, Vlado Müller és Emília Vášáryová figyelemre méltó alakítást nyújt.

Az első világháború legendás kémnőjének sorsáról szól a jugoszláv-olasz együttműködésben készült Névtelen kémnő című film. A Fraulein Doktor fedőnéven ismert német kémnő bájos egyéniségének, józan eszének, bátorságának és hiedelvének köszönhetően számos kockázatos és veszélyes akció sikeres végrehajtását. Am sorsát nem kerüli el: káros szenvedélye, a kábítószerélvezet a vesztét jelenti... A drámai történetben Suzy Kendall, Kenneth More és a rendkívül vonzó Capucine alakítja a főbb szerepeket.

A felsorolást A hongkongi grófnő című angol filmmel folytatjuk, melyet Sophia Loren és Marlon Brando neve fémjelez. A romantikus, igénytelen komédiát — mely egy elszegényedett orosz grófnő és egy amerikai diplomata történetét tárja elénk — Charles Chaplin, a filmművészet kivételes tehetsége egyénisége 77 éves korában rendezte s a forgatókönyvet és a zenét is ő szerezte. A rendkívül sokoldalú művész a filmben lehetőséget adott négy idegyának is, hogy megcsillanthatassa képességét. A vígjáték egyik szereplőjeként magát Charlie-t is látjuk. Deborah Kerr, David Niven, Robert Coote, Irina Dámbich a Felesleges óvatosság című angol vígjátékban bemutatja a nézőknek, hogy a túlzott óvatosság és az aszpírín [melyet antikoncepció pirulákkal cseréltek fel] milyen bonyodalmakat és félreértéseket okoz egy jellegzetes angol „úri családban”. A meglepés ugyan nem éppen kellemes — de nem is annyira tragikus —, igyekezik bennünket meggyőzni Fielder Cook rendező. Madarak a címe Alfred Hitchcock amerikai horrorfilmjének, melyben a szörnyfilmek nagymestere az emberiségre leselkedő váratlan katasztrófát természetfeletti nagytítá fel, ily módon a rémület az elviselhetőség határán is túlnő. Egy békés, nyugodt életet élő várost éhes madarak raja lepi el, melyek ellen nincs védekezés, pusztítanak, emberi szemeket vágnak ki. Nincs menekvés... A nagy rutinnal készített film közvetve figyelmezteti az emberiséget a váratlan veszélyre, óv a háborútól.

Jerry Cotton (George Nader személyében) a Dinamit zöldben és a Halál a vörös jaguárban című nyugatnémet film rettenthetetlen FBI-ügynöke újabb, rendkívül veszélyes akciók hőkeként jelenik meg a filmvásznón a Lővések a Broadway-n című nyugatnémet filmben.

Science-fiction, tudományos-fantasztikus film a Franklin J. Schaffner rendezte Majmok bolygója című amerikai film, melynek főszereplője Charlton Heston, a nagy közönségisikert aratott CID címszereplője. A Pierre Boule regénye alapján forgatott alkotás három hőse úrhajóval kényeszerle szállást hajt végre a nyílt tengeren. Csakhamar azonban rádöbbennek, hogy valamilyen ismeretlen bolygóra tévedtek, ahol majmok uralkodnak. Az ember a majom fogságába esik... A film hőse kétségbeesetten eszmél rá, hogy az ismeretlen bolygó a mi „szűkebb pátriánk” kétezer év múltán.

TOLGYESSY MARIA

ÚJ SZÓ

VI. 13.

4